

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

6327

Հ Ա Ի Ա Տ Ք

Ե Ի

Խ Ո Ս Տ Ո Վ Ա Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Գ Ր Ե Ց

Փ Ր Օ Ց . Տ . Գ . Խ Օ Ն Ց Ո Ր Թ

معارف عمومیہ نظارت جلیلہ سنک ۳۰ رمضان ۳۲۳ و ۱۴ تشرین ثانی
۳۲۱ تاریخلی و ۴۱۷ و ۱۰۷۹ نومرولی رخصتنامه سیله نشر اولمشدر
مصارفی آمریقان مسیونر شرکتی طرفندن تسوید اولنهرق طبع اولمشدر

Կ Ո Ս Ա Ն Դ Ն Ո Ւ Պ Ո Ւ Լ Ի Ս

Տ Պ Ա Գ Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ա . Յ Ա Կ Ո Բ Պ Օ Յ Ա Ճ Ե Ա Ն

1905

265

V-88

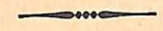
265
5-88

27 OCT 2009

Հ Ա Ի Ա Տ Ք

Ե Ի

Ի Ո Ս Տ Ո Վ Ա Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Գ Ր Ե Ց

Փ Ր Օ Ֆ . Ֆ . Գ . Մ Օ Ն Ֆ Օ Ր Թ

معارف عمومیہ نظارت جلیلیہ سنک ۳۰ رمضان ۳۲۳ و ۱۴ تشرین ثانی
 ۳۲۱ تاریخلی و ۴۱۷ و ۱۰۷۹ نومرولی رخصتنامه سیله نشر اولمشدر
 مصارف آمریقان مسیونر شرکتی طرفندن تسویه اولنه رق طبع اولمشدر

Կ Ո Ս Տ Ա Ն Դ Ե Ն Ո Ի Պ Ո Լ Ի Ս

Տ Պ Ա Գ Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ա . Յ Ա Կ Ո Բ Պ Օ Յ Ա Ճ Ե Ա Ն

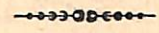

1905

04 JUL 2013

6327

ՀԱԻԱՏՔ ԵՒ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒՅԻՆ

“Վան զե սրտով կը հաւատայ մէկը արդարանալու , ու բերնով կը թոստովանի փրկուելու” : Հոով . Ժ. 10 :

Սա հարցման պատասխանը թէ՛ “Ինձի ի՞նչ պէտք է ընել, որ փրկուիմ,” ինչպէս հին ատենն էր, նմանապէս հիմա է՝ “Հաւատա Տէր Յիսուս Քրիստոսի և պիտի փրկուիս” :

Այս պատասխանը ճամբայ կը բանայ ուրիշ հարցումի մը, այսինքն թէ՛ ի՞նչ է հաւատքը՝ որ կը հասկցուի Սուրբ Գիրքին մէջ ներկայացուած նշանակութեան համեմատ, և թէ՛ ի՞նչ է փրկարար հաւատքը :

Արդարև, հաւատքը չբաղկանար սոսկ մտքով հաւատալէ : Անոնք որ քրիստոնեայ ծնողքներէ սերած և կիրակնօրեայ դպրոցի և եկեղեցիի մէջ կրթուած են՝ կը հաւատան Տէր Յիսուսի : Սուրբ Գիրքին ազդեցութեան տակ ապրելով ի հարկէ փոքր ի շատէ տեղեակ են անոր ճշմարտութիւններուն, և կ'ընդունին զանոնք առանց խորհելու : Կարելիութիւն կայ որ անոնց հաւատքը ըլլայ փրկարար հաւատք կամ ոչ : Գիտութեան աչակերտ մը Աստուծոյ խօսքը կարդալով և ուսումնասիրելով կը բաղդատէ զայն ուրիշ կրօնագիրքերու հետ, և կը հաւատայ թէ այս աշխարհը Աստուած ստեղծեր է, թէ ուրիշ աստուածներուն ամէնքն ալ ունայն կուռքեր են, և

63781-67

Թէ Հին և Նոր կտակարանին գիրքերը Աստուծոյ խօսքն են: Կը համոզուի թէ Աստուծոյ Որդին Յիսուս Քրիստոս աշխարհ եկած է մեղաւորները փրկելու: Արդարև այս մարդը հաւատացող մըն է, սակայն կարելի է որ իր հաւատքը չէ այն տեսակ հաւատք զոր կը պահանջէ մեր բնաբանը:

Փրկարար հաւատքը սրտին վերաբերող գործ մըն է: Եթէ սրտով կը հաւատաս թէ Աստուած յարոյց Քրիստոսը մեռելներէն՝ պիտի փրկուիս: Հնար է որ միտքը ազդուած ըլլայ տրամաբանութիւնով, և սիրտը երբեք ազդուած չըլլայ: Մարդուս միտքը և խելքը կը հաւատայ այն բանին՝ զոր կը տեսնէ աչքով, և որ կրնայ ապացուցուիլ. մինչ սիրտը կը հաւատայ թէ և չկարենայ տեսնել և կշռել խելքով: «Հաւատքը յուսացուած բաներուն հաստատութիւնը ու չերեցած բաներուն ապացոյցն է» (Եբբ. ԺԱ. 1): Միտքը հպատակելով թուաբանութեան և ապացուցութեան օրէնքներուն՝ երբ փաստ կը տեսնէ, ի հարկէ կը հաւատայ. սակայն ճշմարիտ հաւատքը ասկէ անդին կ'անցնի և կը զբաղի մարդուն անձնական գործերով: Մէկը իրերը կ'ապացուցանէ, իսկ միւսը կը զգայ: Առաջինը կ'ընդունի թէ Քրիստոս ըսուած անձը աշխարհ եկած է, և թէ անոր գալուստը Ուաշինկթոնի և Ուէշինկթոնի աշխարհ գալուն պէս, և կամ երկու անգամ երկու չորս կ'ընէի պէս ապացուցուած բան մըն է: Իսկ բուն

հաւատքը կ'ըսէ թէ՛ Քրիստոս իմ Փրկիչս է, և ես իրեն կ'ապահինիմ: Մէկուն գործը վկայութիւն և տրամաբանութիւն է, իսկ միւսինը՝ շնորհակալութիւն: Ճշմարիտ հաւատքը կը ճանչնայ վկայութեան և տրամաբանութեան կարևորութիւնը, նաև կ'ընդունի երբեմն անոր դիմելու պէտքը՝ հաւատքին ու հաւատալիքին պատճառը ցուցնելու համար, սակայն կը նկատէ զայն իբրև այբ բէն՝ զոր սորվելու ալ պէտք չմնար մեծնալէն ետքը:

Ճշմարիտ հաւատքը ունեցողներ շատ անգամ ուրիշներուն կասկածներուն կ'ենթարկուին: Վասն զի մարդիկ դիւրին դիւրին չեն հաւատար թէ իրենց քով պակասած զգացումներ և յոյսեր՝ կրնան ուրիշներու քով գտնուիլ: Կը ճանչնամ մարդ մը որ շատ զօրաւոր հոտառութիւն ունէր: Ասիկա շատ տարիներ անուշահոտ իւղերու գործով զբաղած ըլլալով՝ կրնար մէկ անգամ հոտոտելով որոշել զանազանել իրերը, զորս ուրիշներ միայն տարբարութեամբ կրնային հասկնալ: Օր մը իմ ձեռքս տուաւ լեցուն երկու շիշեր: Ես անոնցմէ հոտ մը չառի, բայց ան ըսաւ թէ շիշերը կը պարունակեն երկու տարբեր նիւթեր, և թէ պընգեց որ եթէ թաշկինակի մը վրայ անոնցմէ մէկ մէկ կաթիլ թափուի և իր քիթին մօտէն անցուի՝ կրնայ ճանչնալ թէ ո՞րն է թաշկինակին վրայի նիւթը. և այս ըսածը փորձով ալ հաստատեց:

Յիշուած դէպքը կրնայ օրինակ մը համարուիլ բացատրելու համար՝ հաւատացեալին և

ոչ հաւատացեալին մէջտեղ գտնուած տարբերութիւնը: Հաւատքը կը նմանի ոմանց մէջ բնաւ չգտնուող, իսկ ոմանց մէջ կատարելազործուած և յառաջացած զգացումի: Մարդ մը որ պաղ առած է՝ եթէ անուշահոտութիւններու շուկայէն անցնի իսկ՝ բնաւ չզգար հոն տիրող բուրումը: Այսպիսիներ կրնան ըսել թէ՛ վարդը և կակաչը հոտ չունին. նմանապէս շատեր որոնց հաւատքի զգացումները տկար են, կրնան հաւատքին ճշմարտութեան մասին տարակոյսի մէջ ապրիլ:

Սրտի մէջ յառաջ եկող հաւատքը Աստուծոյ Հոգիին գործն է: “Վասն զի շնորհքով փրկուած էք դուք հաւատքի միջոցով և աս չէ թէ ձեզմէ է, հապա Աստուծոյ պարգևն է” (Եփես. Բ. 8): Անոնք որ համոզուած են թէ մեղք ունին և հաւատքով փրկութիւն կը փնտռեն՝ պէտք է որ այս հաւատքը խնդրեն Աստուծմէ: Աստուած միայն կրնայ մարդուն հոգիին աչքերը բանալ և չերեցած բաները յայտնել անոր: Մարդուն սիրտը ան միայն կրնայ առաջնորդել այն անձին՝ զոր կը սիրէ առանց տեսնելու:

Փրկարար հաւատքին մէջ տրամաբանութեան միջոցաւ հաստատուող բաներ ալ կան: Փրկարար հաւատքը թէև է հաւատալ Քրիստոսի մարդեղութեան՝ երբ միանգամայն Աստուած էր, Պաղեստինի մէջ ապրելով հիւանդներ բժշկելուն և մեռելներ ողջնցնելուն, իր աչակերտներուն սորվեցնելուն, Տէրունական ընթ-

րիքը հաստատելուն, խաչին վրայ մեռնելով երրորդ օրը յարութիւն առնելուն, և ատեն մը ետքը երկինք համբառնալուն, բայց հաւատքը չբաղկանար միայն այս բաներուն հաւատալէ: Ասոնց հետ մէկտեղ փրկարար հաւատքը կը պարունակէ նաև հաւատալ թէ Քրիստոս մեր փրկիչը և բարեխօսն է, թէ տակաւին մեր մեղքերը ներելու պատրաստ կը գտնուի, թէ որպէս զի մենք ալ գտնուինք այն տեղը՝ ուր ինք կը գտնուի, իր յարմար սեպած ատենը, մեզ իր քովը պիտի առնէ:

Այս էր Պօղոսի հաւատքը: Ան գիտէր թէ որու կը հաւատար, և կռապաշտներուն առաքեալը ըլլալու պաշտօնին մէջ իրեն յաջողութիւն պարգևողը ահա այս կէտը գիտնալն էր: Անոր զօրութիւնը իր ճարտարախօսութեան, հանճարին և կամ առաքինութեան մէջ չէր: Մարմնոյն մէջ “խայթոց” ունէր: Արդի ժամանակիս մէջ ոմանց պնդելուն հակառակ՝ Պօղոս բոլորովին սրբուած չէր, վասն զի իրեն համար խօսելով կ'ըսէ՝ “Չէ թէ ես արդէն առեր եմ, և կատարեալ եղեր եմ” (Փիլ. Գ. 12): Իր զօրութեան աղբիւրը Քրիստոսի վրայ ունեցած հաստատուն հաւատքն էր: Սրտանց հաւատալով թէ անտարակոյս ինք փրկուած է, ինքզինք նուիրեց ուրիշներու փրկութեան գործին:

Ինչ աստիճան որ տարբեր է բանաստեղծութիւնը թուաբանութենէն, և կամ արևը սառնարաններէն, սոսկ մտքին հաւատալն ալ այն աստիճան տարբեր է փրկարար հաւատ-

քէն՝ որ ի գործ կը դրուի սիրով : Հաւատքը տաք է, և կը բողբոջեցընէ ու կ'աճեցընէ և Աստուծոյ փառքին համար պտղաբեր կ'ընէ ճշմարտութեան սերմերը՝ որոնք կը սերմանուին սրտին մէջ և կ'ոռոգուին շնորհաց միջոցաւ :

Ոմանք փրկարար հաւատքին պատճառած ուրախութեան առաջին ժամերուն մէջ սխալ գաղափարի մը կ'առաջնորդուին և կը կարծեն թէ զայն ունեցողը մեղքէ և մինչև իսկ փորձութենէ ազատ կ'ըլլայ : Այս հաճելի սխալը շատ չտևեր : Մեզի պատահող փորձութիւնները կ'անյայտացընեն Քրիստոսը մեր աչքերուն առջևէն, և մենք մեզ մեղքով ծածկուած և զղջալու պարտաւորուած կը զգանք : Ճիշդ այսպէս էր Պողոսի վիճակը : Իր կեանքին մէջ միշտ բարոյական պայքարով մը զբաղած էր, վասն զի ոչ թէ իր ուղած աղէկութիւնը կը գործէր՝ այլ չուղած չարութիւնը : Միևնոյն հաւատքը շատ անգամ զինք ունեցողներուն վրայ միևնոյն ազդեցութիւնը չցուցներ . մէկը զօրաւոր իսկ ուրիշ մը տկար կ'ըլլայ : Կարելի է որ ոմանք բնութեամբ անհաստատ են և ճշմարտութեան մասին անորոշ գաղափար մը ունին, և են այնպիսի մարդիկ որոնք տեղի կու տան “դիւրաւ պաշարող” մեղքերու : Ամէն մէկ քրիստոնեայ ունի այնպիսի ժամեր՝ զորս կ'անցընէ հաւատքով, և ժամեր՝ զորս կ'անցնէ մեղքով : Անիկա իր անցուցած հոգևոր կեանքին մէջ կը հանդիպի թէ՛ դժուարութեան և թէ՛ դիւրութեան : Անոր խաղաղութիւնը երբեմն կը յորդէ գետի

պէս, և երբեմն կաթիլ կաթիլ կը վազէ : Որպէս զի կարող ըլլանք մեր սիրտերը առևտուրի և զբօսանքի յորձանքէն և հոգերէ ու տաղանապէ դարձնել մեզի համար մեռնող և յարութիւն առնող Քրիստոսի, պէտք կ'ըլլայ որ պայքարինը շատ անգամ : Թէ մեր հաւատքը զօրացնելու մասին անօգուտ չէ Քրիստոսի յարութեան կարևորութիւն տալ՝ բացորոշ կերպով յայտնի է առաքեալին խօսքերէն ալ . վասն զի մեր բնաբանին նախընթաց համարին մէջ այսպէս կը կարդանք . “վասն զի եթէ քու բերնովք Յիսուսը Տէր խոստովանիս, ու քու սրտիդ մէջ հաւատաս թէ Աստուած զանիկա մեռելներէն յարուց, պիտի փրկուիս :” Քրիստոսի յարութիւնը կ'ապացուցանէ անոր Մեսիա և Աստուածային էակ մը ըլլալը : Ուստի ան որ կը հաւատայ Քրիստոսի յարութեան՝ կը հաւատայ նաև Քրիստոսի :

Հաւատքը սիրով ի գործ կը դրուի և սէր կը ծնանի : Հաւատքը կը մղէ հաւատացեալը շնորհակալութիւն յայտնելու իր մեղքերուն թողութեան համար, նաև կը մղէ սիրոյ՝ որ պատճառ կ'ըլլայ հաւատացեալին մէջ երկրպագութեան և ծառայութեան : Չանիկա կը սիրենք, վասն զի բացուած են մեր աչքերը, որոնցմով կրնանք տեսնել անոր դէպ ի մեզ ունեցած սէրը : Ինչպէս չենք կրնար գեղեցկութեան զգացումը անոր հետևանքը եղող հաճոյքի զգացումէն բաժնել, այնպէս ալ չենք կրնար սէրը զատել հաւատքէն, ինչպէս ըսած է մէկը : Եթէ

հնար է որ մեր աղէկ սեպած մէկ պատկերը տեսնենք և հաճոյք չզգանք անկէ, այնպէս ալ կրնայ հնարաւոր ըլլալ որ Քրիստոսը տեսնենք հաւատքով և չսիրենք զանիկա:

Հաւատքէն չբաժնուող ուրիշ մէկ կէտ մըն ալ ուրախութիւնն է: Անկարելի է որ ուրախութիւն յառաջ չգայ այնպիսի սրտի մը մէջ, որ տեսած է Քրիստոսը, և վստահ է թէ անոր միջոցաւ եղող փրկութիւնը իւրացուցած է: Այսպիսի սրտի մը մէջ կը տիրէ խաղաղութիւն մը որ ամէն միտքէ վեր է, և զոր աշխարհ չկրնար տալ անհաւատ մարդու մը, և չկրնար առնել հաւատացեալէն՝ որքան ատեն որ հաւատքի աչքով Քրիստոսի կը նայի ան: Կայ նաև խաղաղութիւն մը որ յառաջ կու գայ մեղքի թողութեան, Աստուծոյ հետ միութեան, անոր որդի եղած ըլլալու և ամէն վտանգէ զերծ գտնուելու զգացումէն. վասն զի հաւատացեալին հաւատքը կ'ընդունուի իբրև հնազանդութիւն: Երբ առաքեալը կ'ըսէ թէ՝ «Սրտով կը հաւատայ մէկը արդարանալու», այս կէտը հասկցնել կ'ուզէ: Ինչպէս որ Աբրահամի առ Աստուած ունեցած հաւատքը արդարութիւն սեպուեցաւ, այնպէս ալ մենք հաւատքի միջոցաւ մասնակից կ'ըլլանք Քրիստոսի արդարութեանը:

Այս սէրը, ուրախութիւնը և խաղաղութիւնը չեն բաղկանար սոսկ մտաւոր կամ հոգևոր գործէ, այլ կը յայտնուին հաւատքին իբրև բնական հետևանքները: Բերանը սրտին արեւոյթէն կը խօսի: Հաւատքը՝ կ'երևի հա-

ւատացեալին վարքին ու բարքին մէջ: Բիչարտ Պաքըսթըրը ըսած է. «Նորոգուած սրտին ընկերները նոր կ'ըլլան: Թէև քրիստոնեան դարձեալ առաջուան պէս փորձութիւններու ենթակայ և բնական կապերով կապուած է, սակայն կը բաղձայ ընկերակցութեանն անոնց՝ որոնք հաւատքի, յոյսի, սիրոյ, ուրախութեան և խաղաղութեան մասին իրեն նման են: Այն տեղերը որոնք նախապէս կը հրապուրէին զինքը, հիմա իրեն զղուելի կ'երևին, և այն բաներէն որոնցմէ առաջ հաճոյք կը զգար՝ ալ ոչ միայն հաճոյք չզգար, այլ ժամանակաւ իրեն պաղ և պարապ երևցող բաներ իր սէրը կը գրաւեն և հաճոյք կը պատճառեն իրեն:»

Հաճոյքի և զուարճութեան հաւաքոյթներու մասին բոլորովին կը փոխուին նորոգուած սրտին խորհուրդները, և այս փոփոխութիւնը իր հաւատքին արդիւնքն է: Օրինակի համար, այսպիսի փոփոխութեան արժանացող մէկը՝ հաւատքի գալէն առաջ կարելի է որ կը փափաքէր այնպիսի բաներու զորս սակայն ձեռք բերելու մասին կասկած ունէր, բայց ա՛լ ևս իր սիրտը չտար անոնց: Թէպէտ այս հաճոյքները կրնան զինքը գրաւել աստիճան մը, սակայն ոյժ չունին: Ինչ աստիճանաւ որ զօրանայ մեր հաւատքը՝ այն աստիճանաւ պիտի տկարանան մեր անդիմադրելի փափաքները: Հասկնալու համար թէ այս ըսուածը ճշմարիտ է թէ ոչ՝ կրնայ ամէն մէկ քրիստոնեայ իբրև ապացոյց իր անձնական փորձառութեան դիմել: Յիշէ

այն ժամանակը երբ հոգևոր արթնութեան մը ատեն քու հողիդ շարժեցաւ և հաւատքդ զօրացաւ, և միտքդ բեր թէ այն ժամանակէն ետքը քեզի պատահած այսպիսի փորձութիւններու մէջ ինչպէս գտնուեցար: Հաւատքի եկած մարդ մը կրնայ ըլլալ որ այսինչ զբօսանքի և զուարճութեան չափազանց փափաք և սէր տուած ըլլայ, և հաւատքի դալէն ետքն ալ օրինաւոր սեպէ զայն: Թէև այս գաղափարով ապրիլ շարունակէ ալ, այն բաներուն համար ունեցած փափաքը կը պաղի օրէ օր: Տղթոր Չարմըրսին ըսածին պէս՝ «Այսպիսի մարդ իր սրտին մէջ կը զգայ նոր սէր մը որ տեղի չտար ուրիշ փափաքներու»: Եւ որովհետև այս սէրը իր իշխանութեան տակ կ'առնէ բոլոր հոգին, ուրիշ ունայն սէրերը և մանաւանդ կասկածելի երևցող փափաքները դուրս կը վանէ իրմէ:

Հաւատքը հաւատացեալին սրտին մէջ յառաջ կը բերէ ուրիշ փոփոխութիւն մըն ալ, այսինքն կը փոխէ այն գաղափարը զոր հաւատացեալը կը կրէր իր անձին նկատմամբ: Պօղոս առաքեալ հաւատքի գալէն առաջ փարիսեցիներուն ամէնէն բծախնդիր աղանդէն փարիսեցի մըն էր, և փարիսեցիներու նման իր բարեպաշտութեան պատճառաւ կը հպարտանար: Հաւատքի գալէն վերջը ինքզինք կոչեց մեղաւորներուն գլուխը: Հաւատքը կը բանայ մարդուն աչքերը և կը ցուցնէ անոր թէ՛ Գրիստոսը և թէ՛ նոյն իսկ մարդը: Մարդ այն ատեն ոչ միայն

կը զգայ թէ ինք երկնային փրկութեան կարօտ է, այլ կը զգայ նաև թէ որքան ատեն որ այս աշխարհիս մէջ կը գտնուի՝ օգնութեան կարօտ է: Քրիստոնեաներ թէ՛ այս կարօտութեան զգացումէն և թէ՛ իրենց փափաքներուն փոփոխութենէն՝ ցանկացող կը գտնուին իրարու ընկերակցութեան:

Ահարատեշտ է որ քրիստոնեաներ համաձիտ ըլլան երկրպագութեան մէջ: Այս է Աստուծոյ խօսքին տրամադրութիւնը, և նորածին հոգին ևս ասոր կը հետևի փափաքով: Հաւատք և խոստովանութիւն չեն զատուիր իրարմէ: Եթէ մենք քրիստոսիններն ենք՝ կ'ուզենք որ ամէնուն յայտնի ըլլայ թէ մենք կրօնական բաներու մէջ համամիտ ենք իրարու: Առաքեալը կ'ուզէր որ ամէնուն յայտնի ըլլայ թէ ինք Աստուծոյ կը ծառայէ: Այն բանը որուն համար ամէնէն աւելի աշխատելու ենք՝ է հաւատալ Փրկչին, ծախու առնուիլ անոր արեան միջոցաւ և անտարակուսելի կերպով համոզուիլ թէ մենք երկինքի ժառանգորդ եղած ենք: Ասկէ ետքը կու գայ խոստովանիլ զանիկա:

Ամէնէն առաջին և ընական բանը որ իրը և խոստովանութիւն պէտք է ընենք՝ այս է, մտնել եկեղեցւոյ ընկերակցութեան: Այս բանը վերստին ծնած հաւատացեալին պէտք չէ որ քննութեան մը և կամ դժուար խնդրոյ մը պէտք երևնայ: Ինչպէս որ մէկ տեսակէ եղող թռչուններ հաւաքուելով խումբ մը կ'ըլլան, և մարդիկ իրենց առևտուրին պահանջման համեմատ ըն-

կերակցութիւն մը կը կազմեն, քրիստոնեաներն ալ պէտք է որ կրօնական բաներու մէջ փրնուտեն իրարու օգնութիւնը և ներկայութիւնը:

Ամէն քրիստոնէի պարտականութիւնն է եկեղեցւոյ անդամակցութեան մտնել: Ասիկա կը պատուիրէ մեր Տէրը: Թէպէտ ըսած չէ թէ “եկեղեցւոյ անդամակցութեան մտէք,” բայց տարակոյս չկայ որ իր դիտաւորութիւնը այն է: Ասիկա չնչանակեր լոկ յայտարարել մեր բարեկամներուն թէ մենք քրիստոսի հպատակութեան մտած ենք, այլ դաւանիլ է զինքը միանգամայն աշխարհի առջև: Մեր բնաբանն ալ նոյն բանին կ'ակնարկէ: Խոստովանութիւնն ալ հաւատքին հետ մէկտեղ ցուցուած է իբրև պայման փրկութեան: Յիշուած պատուէրին հետ մէկտեղ ուրիշ կէտ մըն ալ խոստացուած է: “Վասն զի սրտով կը հաւատայ մէկը արդարանալու, ու բերնով կը խոստովանի փրկուելու” (Հռով. Ժ. 10): Արդով որ մարդոց առջև զիս կը դաւանի, ես ալ զանիկա պիտի դաւանիմ իմ Հօրս առջևը որ երկինքն է” (Մատ. Ժ. 32):

Այս համարները՝ եկեղեցիէն դուրս փրկութիւն չգտնուիլը կը սորվեցնեն: Ոչ վասն զի շատ կան այնպիսիներ որոնք Փրկչին հաւատալով հանդերձ զանիկա հրապարակաւ դաւանելու պատեհութենէն զուրկ գտնուած են, սակայն այս համարները սա չափը որոշ կերպով կը ցուցնեն թէ մեր պարտքն է Քրիստոսի ժողովրդին հետ հրապարակաւ միանալ,

և թէ այս մասին անհոգ և անտարբեր գըտնուիլ վտանգաւոր է, և եթէ պատճառ չըլլար հոգիին կորստեան՝ ասոր հետ մէկտեղ քիչ կամ շատ վնասակար կ'ըլլայ:

Ամէն քրիստոնէի համար պէտք է այն զօրութիւնը որ յառաջ կու գայ եկեղեցւոյ անդամ ըլլալէն և հաւատոյ դաւանութիւն տալէն: Ամէն մէկ քրիստոնեայ կարօտ է իր ընկեր քրիստոնեաներուն խրատին և օգնութեան. և թէ քրիստոնեայ ճանչցուելուն համար կրնայ ինքզինք պաշտպանել և պահել: Չար մարդիկ կը քաշուին անկէ և հաւատացեալներ անոր քաջալերութիւն կու տան: Տէրօջը տանը մէջ տնկուած տունկ մը ըլլալուն համար ամէն օր կ'աճի և կը զարգանայ: Կը քալէ սրբացուցման ճամբուն մէջ, և կը բնակի սուրբ տեղը, ուր Աստուած իր փառքը կը յայտնէ: Այն քրիստոնեան որ ճշմարիտ եկեղեցւոյ անդամ մը չէ՝ նման է տուն տեղ չունեցող տղի մը, որ չգիտեր թէ ի՛նչ է ընտանեկան հաճոյք և պաշտպանութիւն:

Եկեղեցին Աստուծոյ գործը յառաջ տանելու համար կազմուած գործիչներու խումբ մը ըլլալով Անոր տնօրինութեան համեմատ ամէն մարդ իրեն յատուկ դիրքը և ծառայութիւնը ունի հոն: Ան որ նոր դարձի եկած է և եռանդով լեցուն՝ թերևս խորհի թէ աւելի օգտակար արդիւնքներ յառաջ կու գան եթէ ինք առանձին գործէ: Սակայն այս չէ Աստուծոյ տնօրինութիւնը: Մարդ մը որ նա-

ւաստի ըլլարու համար նաւ կը նստի, սակայն կ'ըսէ թէ՝ “Ես մինակ պիտի գործելու իբրև նաւաստի չեմ արձանագրուիր. մաշտու հրամանի տակ գտնուիլ չեմ ուզեր. պատի գործածեմ իմ խելքս և կարողութիւններս նաւաստիները իմ օգնութեանս պէտք ունենան:” Այսպիսի մէկը յիմար կը սեպուին չպէս նաւուն մէջ՝ այնպէս ալ Աստուծոյ կեղեցիկին մէջ կարգ կանոն պէտք է գտնուիր ենք իրենց շարժողներ պէտք ըլլան իրարմէ աւելի անհրաժեշտ է որ անոնք նաւաստիին հրամանին հնազանդ գտնուին:

Իբրև վերջաբան՝ քանի մը կէտերէ զգուշանալու մասին անհրաժեշտ է խօսիլ մի քանի խօսք: Պէտք է զգուշանալ սա սխալ գաղափարէն թէ՝ քրիստոնէութիւնը սոսկ դաւանիլ բաւական է և կամ թէ հաւատքը Աստուծոյ օրէնքին տեղը կը բռնէ: Զգուշաց կեղծաւորութենէ, այսինքն՝ լոկ բերնով դաւանելէ: Այսպիսի խոստովանութիւն մը, ինչպէս մէկը ըսած է, կը նմանի այն փետուրէ զարդ որ կը գտնուի մեռելակիր կառքին վրայ: Զգուշացիր բարեպաշտական վաղանցիկ զգացումներէ, ինքզինքդ խաբելէ, փորձութեան չդիմացող կեղծաւորական ցոյցէ, կիրակի օրերը ընան ելլող և շաբթու մէջ կորսուող, այսինքն մէջ դէպի ֆրիստոս անկեղծ հաւատք չպարտնակող ու է բարեպաշտութենէ: Մարդուն խոստովանութիւնը այն ատեն միայն իր յիշու թե կը ծառայէ՝ երբ մարդ սրտանց կը հաւատա

